

VIDENSKABSSELSKABETS OLDSAGSAMLING

TILVÆKST I 1903 AF SAGER ÆLDRE END
REFORMATIONEN

AF

K. RYGH

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1903. NO. 4

AKTIETRYKKERIEET I TRONDHJEM

1903

VIDENSKABSELKABETS
OLDSAGSAMLING
TILVÆRST 1899: AF SÆGER ALBRE END
REFORMATIONEN
K. RYGH

Denne afhandling behandler de historiske forhold til den danske
Kirke og dens udvikling i de forskellige tidsalder. Forfatteren
diskuterer de forskellige opfatninger af kirken og dens betydning
for samfundet. Han behandler også de forskellige reformationsbevægelser
og deres indflydelse på den danske kirke. Afhandlingen er en grund-
læggende og udførelsesrig gennemgang af emnet.

1. Kjedel af bronze af den almindelige form fra den senere MA. Har været opbevaret paa By i Børseskogn (6930).

2. Ny samling af flintstykker fra verkstedspladsen paa Urdan i Flatanger. Jfr. tidligere indkomne samlinger nr. 1569, 1702 og 1933. Størstedelen bestaar af knolde, tildels med afspaltningsflader, af skjerver og andre smaastykker, der maa betragtes som affald; men ved siden deraf er der ogsaa flekkeknive og skrabere, hvoraf særlig en, der er dannet af en flekke med vel tilhuggen, buet egg. Et par stykker har form som smaa økser af en primitiv form, jfr. S. Müller, Vor Oldtid, fig. 17, Madsen, Stenalderen III 4 og 9. Paa denne plads opsamles der let stykker efter sterk regn, men de findes sjelden, naar man ellers leder efter dem. Efter sigende skal lignende stykker ogsaa findes paa nærliggende steder, f. eks. i Bosviken ved Jøssundfjorden (6935).

3. Ufuldst. spydspids af rødbrun skifer, som har været af temmelig betydelig størrelse. Bevaret er den bagre del med tangen; men agnorerne og stykker af eggene er afbrækkede. Stykket er nu 11 cm. langt, 4,3—3,3 cm. bredt, med midtryk, der afflades over tangen. — 2 smaa stykker flint, hvoraf det ene har hel kalkskorpe, men derunder gamle tilhugningsflader. Skal være f. paa Valøen paa Vikten, Nærø; indkommet gennem opkjøber (6936).

4. Enegget kniv af graa skifer af typen R. 57, men med mere skraat udstaaende skaftstykke, som er usædvanlig bredt og stort i forhold til bladet; nu vel 9 cm. lang, men lidt ufuldst. i odden. — Den bagre del af en stor enegget kniv af grønlig graa skifer af typen R. 57; bladet indtil 6 cm. bredt. — Et brudstk. af graa skifer, som maa være skaftstykket af en en-

egget kniv, 2,5 cm. bredt. — Oval flad sten med et hul i midten, der er boret paa samme maade som almindeligt i hamre af sten af typen R. 46; formodentlig er stykket bestemt til en saadan; 9,5 × 6 cm. i længde og bredde, indtil 2 cm. tyk. F. paa Virek i Ankenes, Ofoten, de 3 første stykker i den samme ager, hvori fundet nr. 6781 ff. er gjort, hammeren i et grustag et stykke derfra (6938 ff.).

5. Eneget sverd af jern, ufuldst. Bevaret er nedre hjalt og 65 cm. af klingens, som er ca. 5 cm. bred, adskillig ufuldst. i eggen. Hjaltet har form som paa R. 493. — Økseblad af jern, jfr. R. 553, 18 cm. langt, 7,5 cm. bredt ved eggen. — Økseblad af jern, noget lig R. 559, men med udvidelse ved skaft-hullet; endel af bladet afbrækket. F. lige ved en lav stenrøs paa Nord-Eitran ved Eiterfjorden i Leka. I røsen laa der lange, helleformede stene, som gav indtryk af at have hørt til en gravkiste; men her fandtes ellers intet. Lignende lave stenrøser er ofte før opbrudte paa samme sted, uden at fund er gjort (6942 ff.).

6. Eneget sverd af jern, ufuldst. Bevaret er nedre hjalt med en stump af tangen og 62 cm. af klingens; denne har været 5 cm. bred. Hjaltet er kort og tykt, jfr. R. 491, paa den øvre og nedre side belagt med tynde plader af kobber. F. sammen med en firesidet hein i en stenrøs paa Selven i Agdenes paa det sted, som kaldes Slottet, hvor der har været flere gravhauger, i endel af hvilke der er gjort fund fra Y. J. Jfr. Fornl. i S. Thj. Amt S. 154 (6945).

7. Ufuldst. eneget kniv af rødbrun skifer, som har været et stort eksemplar af typen R. 55. Den ydre del af skaftstykket og en større del af bladet mangler. Fremstaaende knopper paa begge sider ved overgangen mellem bladet og skaftet. Det bevarede stykke er 12 cm. langt, bladet indtil 5 cm. bredt. Skal være f. paa pladsen Sjaafraam i Røros ved Haaelvens Udløb i Glommen; erhvervet gennem opkjøber (6946).

8. Eneget kniv af graa skifer af hovedform som R. 56; men bladet har sin største bredde længere bagtil. 12 cm. lang, indtil 3,5 cm. bred. — Brudstk. af skaftet af en eneget kniv af brunlig graa skifer af formen R. 55. Ved enden har det hak

i kanterne istedetfor knopper. Stykket er omtr. 5,5 cm. langt. F. paa Halmø i Flatanger, hvorfra samlingen tidligere har en spids og en enegget kniv af skifer. Gave fra hr. gaardbr. Edvin Halmø (6974 f.).

9. Ildstaal, af formen med tilbagebøiede og over midten i spiraler sammenstødende ender. Kan være fra Y. J. eller fra MA. F. paa Solem i Soknedalen (6983).

10. Endestykke af et „bryne“ af kvartsitskifer med den sædvanlige udvidelse og tilspidsning mod enden. Paa den ene side er en fure, som kunde være efter slibning af et spidst redskab. F. paa Glenset i Strinden (6998).

11. Enegget kniv af lysgraa skifer af typen R. 56, men med mere jevnt krummet egg og en antydning til hæl, 10 cm. lang mellem yderenderne, indtil 4 cm. bred. — Enegget kniv af graa skifer af usædvanlig form og størrelse, idet bladet er meget lavt og skaftstykket, som staar lodret paa eggen, er ualm. bredt. Eggpartiet løber fortil frem i en meget skarp spids, bagtil i en mindre skarp; eggen ca. 12 cm. lang. — Enegget kniv af lysgraa skifer, nærmest af formen R. 54, men med slankere blad og bredere skaftstykke, omtr. 11 cm. lang, indtil 3,2 cm. bred. — Den forreste del af bladet af en enegget kniv af sortgraa skifer, 7 cm. lang, indtil 3 cm. bred; har nærmest været af formen R. 55, men uden midtryk; spidsen noget opadbøiet. — Et skaftstykke af en enegget kniv af lysgraa skifer. — 2 ufuldst. stykker af skifer, som har eggslibninger som knive, men forøvrigt synes noget tvivlsomme. — En noget fladagtig rund sten af meget haard art, ca. $7 \times 5,5$ cm., har en omgaaende, temmelig dyb fure, men desuden paa midten af hver af de fladere sider en liden udhakked grube, passende til en fingertop. Sandsynlig bestemt til tilhuggersten. Disse i flere sendelser indkomne sager er f. paa Røsaasen i Ankenes i Ofoten, omtr. 2 km. fra Virek. Paa samme sted skal der tidligere hvert aar være fundet redskaber af sten og tildels „af ben“ under nylandsbrydning og andet jordarbejde; men disse tidligere fund er bortkomne (7000. 7025 f. 7051 f. 7181).

12. Vævskyttelformet beltesten af kvartsit af for-

men R. 155. Har dyb slidningsfure paa den øvre, svagere paa den undre side; den sidste er lidt længere end den øvre. Omtr. 12 cm. lang. F. paa Aarmo i Foldereid, Kolvereid pgd. Erhvervet af opkjøber (7001).

13. Spids af rødbrun skifer af hovedform som R. 86, men med mere retlinjede sidekanter og meget bred tange. Vel 9 cm. lang, 3,5 cm. bred over agnorernes spidser. — Spids af lysgraa skifer, af lignende form, men noget slankere og med særskilt tilspidsning mod odden. Den ene agnor afbrækket, men forresten fuldstændig; omtr. 11,5 cm. lang og 3 cm. bred over agnorernes spidser. — Brudstk. af rødbrun skifer, der maa være et til begge sider afbrækket stykke af en enegget kniv af typen R. 57; viser i den ene kant en buet knivegg. Skal være f., antagelig sammen, paa en plads under Kolvereid prestegaard. Indkommet gennem opkjøber (7002 ff.).

14. 2 vævstene af grøtsten, den ene af alm. flad form, den anden pæreformet med hul gennem den spidse ende. Formodentlig fra MA. F. ved gravning i en hustomt paa Abelsborg ved Trondhjem (7009).

15. Tveegget pilespid af jern, jfr. R. 547 og 548, fladt og tyndt blad, 11 cm. lang. Opgivet at være f. ved „Kvikne grube“. Erhvervet af opkjøber (7016).

16. Nogle gravstene, som er overdragne fra domkirkens samling: a. En 1,50 m. lang, 0,54—0,36 m. bred sten. Et kors med fordybede konturlinjer, hvis arme udvides retlinjet mod enderne; langs den øvre del af kanten, fra den ene sidearm til den anden, gaar et baand af en ophøiet zigzagstribet paa fordybet grund. F. under nedrivningen af Melhus kirke, liggende oppe paa gavlen som dæksten. — b. 0,60 m. lang, 0,32—0,17 m. bred sten; har i den øvre del et kompliceret ornament af cirkler og skjæve firkanter. F. ved gravninger i Trondhjems bryggeris tomt i Dronningens gade. — c. Et stykke af den øvre del af en gravsten; der har været en fordybet rounding af 25 cm. tverm. og i denne i svagt relief en siddende mandlig figur i sid klædning, der rækker noget frem til en foranstaaende englefigur. Omkring denne rounding er en fordybet cirkel, som nedentil gaar over i to parallele

linjer. Der sees nogle utydelige levninger af en indskrift med op-høiede bogstaver. F. under en gaard paa hjørnet af Kongens g. og Nordre g. i Trondhjem. — Dertil kommer et brudstk. af en gravsten, som uden tvivl er yngre end reformationen (7018 ff.).

17. Hakke af jern, 36 cm. lang med aflangt skafthul lidt ovenfor midten; nedentil en 7 cm. bred egg, oventil en spids. — Halvmaaneformet vævsten af grøtsten med hul ved begge ender; paa den ene side indridset nogle bogstaver. Begge disse stykker blev f. inde i muren i Melhus kirke under nedrivningen. Overdragne fra domkirken (7022 f.).

18. Hammer af sten som R. 45, 12 cm. lang, 7—5 cm. i tverm., med lidt uregelmæssigt tværsnit. Tvert over er en om-gaaende, temmelig dyb, ca. 2 cm. bred fure. F. i Vanviken i Leksvikstranden (7024).

19. Brudstkr. af potter af ler og af forskellige redskaber af jern samt et lidet, raat tilhugget kar af grøtsten. F. tilligemed kaminkakler og stkr. af krus samt en signetring af guld fra nyere tid i en tomt paa hjørnet af Kjøbmandsgaden og Dronningens gade. Alt foræret til samlingen af hr. konsul A. Jønsen (7031).

20. Oval sten med omgaaende fure efter længden. F. under pløining over en haug paa Øiaas i Melhus (7038).

21. Spore af jern, jfr. R. 585, 586, hvorfra den dog er noget forskjellig; piggen er 2 cm. lang. — Stkr. af 2 firesidede heiner af fin skifer og stkr. af 2 „bryner“ af kvartsit-skifer. Skal være f. sammen med brændte ben og kul paa Stavnan i Rennebu paa et sted mellem landeveien og elven (7041 f.).

22. Spillebrikke af ben eller dyretak, 6 cm. i tverm. Orneret paa oversiden med inddreiede cirkler, concentriske om midtpunktet, adskilte ved hulrande i mellemrummene. Antagelig fra MA. F. ved kloakgravning udenfor hjørnet af Kjøbmandsgaden og Dronningens gade i Trondhjem (7044).

23. Ufuldst. pilespids af rødbrun skifer, nærmest lig R. 88; med sterk midtryg. Odden mangler. Nu 8,2 cm. lang, indtil 1,7 cm. bred. F. paa pladsen Asviken under Løvvik i Bjørnør. (7045).

24. Ufuldst. enegget kniv af graa skifer, som har havt nogen lighed med R. 56. Bevaret er den bagre del af bladet og skaftstykket. F. paa pladsen Grønvollan under Løvvik i Bjørnør (7046).

25. Kaale (lampe) af jern, antagelig fra MA. Den bestaar af en meget lav, 20 cm. lang, indtil 12 cm. bred, baadformet skaal, med lidt fremstaaende hjørner paa midten, hvoraf det ene er formet til en rende for vægen. Til enderne er klinket en hadde af en snoet ten, som paa midten er udvidet til en plade, i hvilken der er anbragt en hvirvel, som nedentil gaar over i et fladt kors, og oventil danner en løkke, hvori der sidder en flad krog, som ender i en spiral. Skal for et par menneskealdrer siden være kommet fra Nessets prestegaard i Romsdalen (7047).

26. Fortsatte fund paa verkstedsplassen paa Draget i Bolsø: Omtr. 40 flintstykker, hvoraf de fleste maa betragtes som affaldsstykker, medens enkelte dog kan have været emnede til redskaber eller være brudstr. af saadanne. — Bryne af kvartsit, 12,5 cm. langt, men mulig afbrækket i den ene ende, med smalt ovalt tværsnit. F. i samme ager som de tidligere indkomne fund nr. 6573 og 6738 (7049 f.).

27. Sænkesten(?) af skifer, vævskyttelformet, 6 cm. lang, med et hul gennem midten og dybt indskaarne furer efter længden og tværtover midten. Paa begge sider er desuden endel dybe og skarpe trekantede indsnit. Jfr. nr. 49 nedf. F. paa Røsaasen i Ofoten og indsendt sammen med de ovfr. beskrevne stenaldersfund, men kan dog neppe være samtidig med disse (7056).

28. Økseblad af jern af en oftere forekommende form, ialfald tildels utvivlsomt hørende til Y. J.; med omtr. jevnbredt blad, sterkt indsmalnende hals, fliger paa forsiden af skafthullet og forlængelse af samme paa bagsiden. Skal være f. paa Bolland i Flaa, i en myr med eggen stikkende ned i myren, hvorfor denne er bedst bevaret (7059).

29. Dobbeltledet mundbid af jern i 2 stykker, jfr. R. 571. Eiendommeligt ved det er, at ringene har været indlagte med og belagte med kobber. Antagelig f. under jernbaneanlægget i Sparbuen eller ved Stenkjer; men det har hidtil ikke været muligt at faa nærmere oplysninger om fundet (7061).

30. Enegget kniv af rødbrun skifer; 13,5 cm. lang, men skaftstykket er ikke ganske fuldstændigt. Afb. her som fig. 1 i omtr. $\frac{2}{3}$ maalestok. F. paa Hosen paa Stokkøen i Bjørnør (7063).

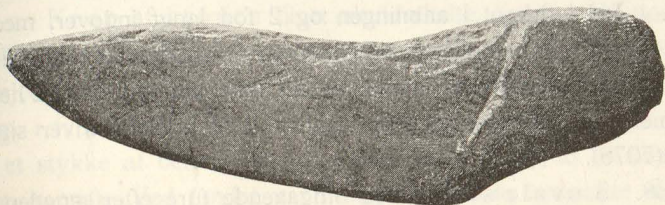


Fig. 1. $\frac{2}{3}$.

31. En større klump af flint, hvoraf stykker er afslaaede paa enkelte steder. F. paa samme gaard Hosen (7064).

32. Et stykke af flint, som paa den ene side synes at have en gammel forkalket slibeflade, som om det var et brudstk. af en økse. F. paa pladsen Grønvollan under Løvvik i Bjørnør, noget ovenfor det almindelige findested (7065).

33. Tveegget spydspids af jern, jfr. R. 527 og 530, nu 24 cm. lang, men noget ufuldstændig baade i odden og især i falen; meget medtaget af rust. — Økseblad af jern, nærmest lig R. 555, 20 cm. langt, 11 cm. bredt ved eggen. F. i den mæl paa Huseby i Stjørdalen, i hvis fortsættelse fundene paa Re er gjorte (7066 f.).

34. Nøgel af jern, med fladt haandtag, gjenembrudt med en firebladet roset, dannet af to plader af jern med en mellemliggende af kobber. Mulig fra MA. F. i en byggetomt i Nordre gade i Trondhjem (7070).

35. Oval, fladagtig, regelmæssig formet rullesten, omtr. $9 \times 7 \times 4$ cm. i tverm., som paa den ene sides midte har en indhakked grube. Mulig bestemt enten til en tilhuggersten eller til en hammer med skafthul, som kun er paabegyndt. F. i en agerrøs paa Lundan i Leinstranden (7072).

36. Halvmaaneformet vævsten med hul ved hver ende, f. i en tomt i Trondhjem (7074).

37. Tveegget pilespids af jern, som i tangens form er lig R. 546, medens bladet er temmelig fladt, 16 cm. lang. F. til-

ligemed 2 firkantede remspender, en af bronze og en af jern og endel smekre tene af jern, der ligner strikkepinder, paa Langtjern-fjeldet i Singsaas statsalmenning, et par km. nø. for Forelsjøen. Sagerne laa under en liden fjeldpynt i et rum, dannet af heller, omtr. 1 fod i firkant i aabningen og 2 fod langt indover, med en helle opreist foran hullet. Af finderens formodet at hidrøre fra Lapper. Spenderne viser ialfald, at det ikke kan hidrøre fra heden-dommens tid, medens det er sandsynligt, at det skriver sig fra MA. (7078).

38. 3 ovale stene med omgaaende fure efter længden. F. paa Gjeitestranden i Børsen. Gave fra hr. konservator Swenander (7082).

39. Et lidet, fladagtigt, uregelmæssigt firkantet stykke flint, paa den ene side og delvis paa den anden tydelig tilhugget med smaa, fine slag. — Bryne af kvartsitskifer, 18 cm. langt, firesidet tværsnit. F. for en tid siden ved Sandnessjøen i Alstahaug i den samme ager, i hvilken de flere fund af skifer-sager er gjorte. Ageren har nu stadig været under dyrkning, uden at i de senere aar nye fund er gjorte. Gave fra hr. vagtmester Nergaard (7083 f.).

40. Ældre jernalders fund fra Hammer i Skatval sogn i Stjørdalen:

a. Urne af ler, hvoraf noget over halvdelen har kunnet sættes sammen, hvorhos der medfølger nogle smaa brudstykker af resten. Den har hovedform som R. 361, men med mindre skarp kant mellem halsen og bugen. Jfr. i hovedformen ogsaa S. Müller 291. Ornamenteringen bestaar af to baand af 3 furer om halsen og ved overgangen til bugen, og imellem disse 2 grunde, brede furer. Høide omtr. 13 cm., tværm. over randen omtr. 15 cm. (7088).

b. Tveegget sverd af jern. Klingens er ufuldstændig i den nedre del, men et odestykke dog tilstede; i det hele 71 cm. bevaret, har oventil været omtr. 5 cm. bred. Den er for en større del bedækket med fastrustet træ af skeden, og der er spor til, at denne har haft en indre foring af tøj. Tangen er brækket fra klingen og nu i 2 stykker, men fuldstændig tilstede. I den midtre del er den bedækket af træ paa langs, i den øvre og nedre er der

levninger af træbelæg med fiberne paa tvers; dette maa være levninger af knapper af lignende art som paa flere sverdhaandtag af træ i Thorsbjerg- og Vimosefundene. Ved den øverste ende er der et lidet, knapformet beslag af bronze (7089).

c. Knap af bronze til et skulderbelte, lignende Vimose XI 4, eller med hensyn til bagsiden nærmere Vimose XII 28, idet den retlinjede side paa hempen vender indad, den buede udad. Over 6 cm. i tverm., men nu adskillig ufuldstændig. Paa bagsiden sidder et stykke af beltet, af læder med indre belæg af tøj (maaske af en kappe). Ved fundet var knappens forside bedækket med et andet, rundt stykke læder, i hvilket den kegleformede knop har efterladt indtryk; dette er vel et andet stykke af beltet; paa dette sidder et mangedobbelt lag af tøj og der udenpaa næver. At disse runde stykker af beltet og af tøj er bevarede, maa forklares af, at de har været gennemtrængte af oxyd af knappen. Afb. her som fig. 2 a og 2 b (7090).

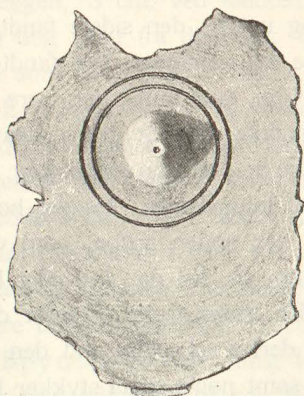


Fig. 2 a. 1/1.



Fig. 2 b. 1/1.

d. Stykker af en rund dopsko af jern, som har været meget lig Nydam IX 44. Den fandtes i flere stykker, som nu er limet sammen, men er dog ufuldstændig; den har været ca. 9 cm. i tverm. og ca. 2 cm. tyk, dannet af to tynde, flade jernplader og en bøiet, som danner sidekanten. Inde i den findes der levninger af en fylding af en haard, sort harpixmapse; desuden sees levninger

af træ, antagelig af sverdsliren. Den ene ydre side er bedækket med fastrustet tøj, vistnok lintøj (7091).

e. Tveegget spydspids af jern med skarp midtryk, omtr. = R. 206. Har været ca. 34 cm. lang, indtil 5 cm. bred, men er nu meget medtaget af rust og ufuldstændig (7092).

f. Spydspids af jern med modhager som R. 211, men kortere og sværere end denne. Nu ufuldstændig baade i odden og i falen, 29 cm. lang (7093).

Fundet er gjort i en langstrakt forhøining, som iforveien var delvis udskaaen ved grustag. Den maa være en naturlig banke, da strandgrus og sand danner regelmæssige og uforstyrrede lag i samme hvælving som overfladen. I denne forhøining fandtes nedgravet to gruber, af form som ovale gryder, ved siden af og nær ved hinanden, ca. 2,50 m. lange og 1,60 m. brede oventil, ca. 1 m. dybe. De var fyldte med muldagtig jord. I den ene (vestre) var iforveien sverdet draget frem af arbeiderne ved grustagningen. Ved den paafølgende undersøgelse fandtes belteknappen, dopskoen, de to spydspidser og urnen; den sidste fandtes i smaa stykker; spydspidserne liggende tæt sammen. Der fandtes et lidet stykke ubrændt ben af et kranium, som mulig kan være af et dyr, men desuden et utvivlsomt stykke brændt ben. Gravens form passer heller ikke til, at det skulde være en skeletgrav. Bunden af gruben var ligesom foret med kuppelstene. Fundet hører utvivlsomt til mosefundstiden. — I den anden grube, som var formet paa samme maade, fandtes kun en hel del kul eller kulblandet jord, men ingen oldsager. — En tredie grube østenfor den sidste, delvis overskaaret af denne og derfor vel ældre end den, indeholdt mindre stene og adskilligt kul samt nogle smaa stykker brændte ben; desuden en ubrændt hestetand. Undersøgelsen blev udført af hr. bibliotekassistent Ronander.

41. Tveegget sverd af jern, med hensyn til haandtagets form omtr. = R. 490. Klingen brækket i 5 stykker, men dog tilstede i sin hele længde, omtr. 93 cm.; det hele dog i adskilligt medtaget tilstand. Det har været nedlagt i en træslire, hvoraf betydelige levninger findes fastrustede til klingen; udenpaa disse sees igjen her og der rester af tøj, antagelig læred, hvoraf der

ogsaa findes spor paa hjalterne. Smaa rester af træbelæg paa haandtaget. — Tveegget spydspids af jern af hovedform som R. 518; fremspringene paa falen er dog mindre og sidder længere nede. Kun den yderste spids af odden mangler; nu 32 cm. lang, bladet indtil 5 cm. bredt. Merkelig ved, at eggene viser skarpe hak, som maa være fremkomne ved hug, paa et sted 6—7 i tæt række, paa 2 andre steder nogle enkelte lignende. F. i en gravhaug paa Berge i Grong. Gave fra distriktslæge H. Angell (7097 f.).

42. Den nedre del af en i skafthullet afbrækket økse af sten af form som R. 30 eller 32. Den er sandsynlig opsleben; nu kun 5 cm. lang fra hullet til eggen og har derfor meget buede eggside. F. paa Baret i Agdenes østenfor husene under jordarbejde. Paa samme gaard er tidligere gjort flere fund af stenoldsager, dels af flint, dels af skifer (7099).

43. Økse af skifer uden skafthul, nær 9 cm. lang, 5 cm. bred ved eggen, 3 cm. ved nakken. Eggen tilsleben fra begge sider, men dog mest fra den ene. F. paa samme gaard og samme jordstykke som den foreg. (7100).

43. Eneegget kniv af blaagraa skifer af typen R. 55. Ufuldstændig, idet baade odden mangler, og haandtaget er afbrækket strax bagenfor de forreste knopper. Nu 10 cm. lang, bladet største bredde 3 cm. F. i plogdybde i en myr paa Hevnskjel-sjøen paa Hevnskjel i Hevne, strax østenfor gaarden. Paa samme gaard er tidligere f. en pilespids af rødbrun skifer (nr. 3002) og 4 senere tabte spidser (7101).

45. Spydspids eller mulig tveegget kniv af mørkgraa, brunlig skifer, lidt over 14 cm. lang, bladet indtil 3,5 cm. bredt. Der er en midtryk, som ogsaa gaar ud over tangen, som er dan-

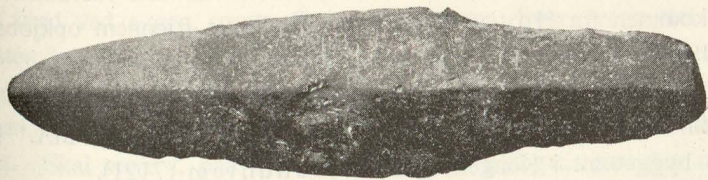


Fig. 3. $\frac{2}{3}$.

net ved jevn indsmalning fra eggkanterne. For at opfatte stykket som en spids kan tale, at der ingen særlig eggslibning er. Afb. her som fig. 3. F. paa Lian ved Bustlifjorden i Hevne (7102).

46. Brudstk. af sortgraa flint, vel et odstykke af en spydspids eller mulig en dolk; omtr. 6 cm. langt, ved bruddet 2,5 cm. bredt. F. paa samme gaard Lian i Hevne, men paa en anden side af husene og ovenfor disse. Ved fundet skal den have været hel; men en arbeider hug den istykker med hakken og kastede den større del bort (7103).

47. Skraber af flint, nærmest af den skeformede type, men med kun ganske kort skaft, 9×6 cm. i tverm. Den ene side viser en hel spalteflade; fra den anden side har eggen været tilhuggen med smaa, fine slag. — 3 klumper af flint, delvis med afspaltningsflader. F. under jordarbejde paa Slurdal i Aastfjorden i Hevne. Der skal oftere være f. stykker af flint paa gaarden, men de er forøvrigt ikke blevne bevarede (7104 f.).

48. Kugle af brændt ler med hul, ca. 5 cm. i tverm. F. paa Stolpnes i Hevne (7106).

49. Omtrent skyttelformet sænke af grøtsten med omgaaende dyb fure efter stykkets længde og i denne et hul gennem midten. Jfr. nr. 27 ovf. F. paa pladsen Eidet under Vernes i Agdenes (7107). — Nr. 42—49 er indsamlede af hr. cand. Th. Petersen paa en stipendiareise.

50. Økseblad af jern, 13 cm. langt, 7 cm. bredt i eggen. Kan være fra hedendommens tid. Skal være f. i en stenrøs paa Sanderød i Singsaas. Erhvervet af opkjøber (7115).

51. Kjedel af bronze fra den senere MA., af den almindelige form med udbrettet rand, trekantede ører, 3 ophøiede, omgaaende ribber; fødderne mangler nu. 10 cm. høi og 21 cm. i tverm. over randen. Under randen et bumerke eller fabriksmerke. Er kommen fra Hovin i Horg. Erhvervet gennem opkjøber. (7119).

52. Økseblad af jern, langt og smalt med udvidelse af skafthullet paa den indre side, 21 cm. langt. Mulig fra MA. F. i en byggetomt i Kongens gade i Trondhjem (7121).

53. En samling stykker fra et flintverksted paa Aasvang

under Flovik i Veø, hvorfra ifjor en første samling indkom (jfr. nr. 6820). Den indeholder ca. 120 stykker, mest smaa. Enkelte stykker synes at kunne opfattes som emnede til redskaber, bor, flekker, skrabere, og pilespidser. Men den største del maa betragtes som arbejdsaffald, skjerver eller udnyttede kjerner. Gave fra amtsskolebestyrer J. Olafsen (7122).

54. Bagstykket af en pilespid af lysgraa skifer som R. 88, nu kun 3,5 cm. langt, hvoraf den halve del falder paa tangen, 1,5 cm. bred over agnorene. — 3 usikre brudstkr. af skifer, som dog alle udentvivi er dele af redskaber, det ene mulig tangen af en spids, de to andre snarest af økser. F. paa bopladsen paa Aakernes i Stoksund sogn i Bjørnør, hvorfra der tidligere er indkommet en række fund af skifersager, fornemmelig spidser, og desuden verkstedsaffald af flint og ovale stene med fure (7123 f.).

55. Perle af glasmasse, af en ualmindelig uregelmæssig, lidt kantet form, afladet foroven og forneden og noget videre i basis end oventil. 1,2 cm. høi og 2,2 cm. i tverm. nedentil. Hovedmassen er mørkrød med indlægning af sort og gult, deriblandt flere sorte ovaler, omgivne af gule baand og med gule pletter i midten; disse ovaler danner fremstaaende buler. Kan ligesaa godt have været brugt til haandtenshjul som til perle. F. i en liden stenrøs paa Flak paa Byneset, efter opgivende sammen med brændte ben under en dyng af mindre stene inde i røsen. Der skal endnu findes 3 lignende hauger paa gaarden (7129).

56. „Saltkar“ af grøtsten, af form som et dobbelt bæger, men fodstykket er dog plant paa undersiden; 17 cm. høit, 10 cm. i tverm. over randen oventil. F. ved kloakgravning udenfor en gaard paa hjørnet af Kjøbmandsgaden og Dronningens gade i Trondhjem (7130).

57. Økse af sten uden skafthul, 9 cm. lang, lidt over 4 cm. bred ved eggen, omtr. 2 cm. ved banen, hvor tværsnittet er næsten kvadratisk. Helt sleben. Smalsiderne plane, bredsiderne svagt hvælvede i tverretningen, i den nedre del buet tilslebne mod eggen, omtrent lige meget fra begge sider; eggen temmelig sterkt buet. Skal være f. paa Botngaarden i Bjugn, paa den nederste gaard ved veikrydset (7131).

58. Spydspids af sortgraa flint, nærmest lig R. 69, men smalere. 15 cm. lang, ubetydelig afbrækket i odden, indtil 3 cm. bred. Noget tykkere i skaftenden. Ikke særdeles fint tilhuggen og nu endel beskadiget. F. paa Ljøvik paa nordsiden af Gossen i Akerø (7132).

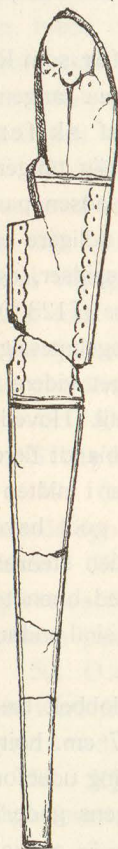


Fig. 4. $\frac{1}{1}$.

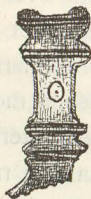


Fig. 5. $\frac{1}{1}$.

59. Ældre Jernalders fund fra Risvik i Overhallen: a. Den øvre del af en rund naal af ben med korte tverfurer, som ikke naar sammen. Jfr. samlingens nr. 6835, som ogsaa er fra Risvik, R. 277 og VSS. 1902 nr. 5 fig. 1. — b. Stykker af antagelig 3 runde eller rundagtige naale af ben uden bevarede ornamenter. — c. Stykker af en flad naal af ben, hvoraf en større del har kunnet sættes sammen; se hosstaaende fig. 4. Den er her fremstillet udstrakt, men er i virkeligheden sterkt bøiet som følge af branden paa baalet. Bagsiden har en dobbelt fure langs hver sidekant, men er forøvrigt ikke orneret. — d. Stykker af en eller flere gjenstande af ben, hvis ene sidekant har været eggformet, medens den anden kan synes at have været spaltet, ornerede med dobbelt længdefure langs hver kant. — e. Brudstk. af en flad naal af ben med linjeornamenter. — f. Den øvre del af en flad naal af ben med sterkt profilerede sidekanter, afb. her som fig. 5. Bagsiden er uden ornamenter. — g. Brudstk. af mellempartiet af en sammensat kam af ben med smaa rester af tinderne og et naglhul. Til samme kam eller en anden lignende hører et stykke, som langs overkanten er orneret med en sammenhængende række af buer med prikker foran aabningerne; en lignende række har gaaet langs stykkets midte. — h. Brudstk. af et haandtenshjul af ben. — Disse sager blev f. i et af jord og brændte ben fyldt gravkammer, 0,65 m. langt, 0,50 m. bredt, paa to sider bygget af kuppelstene, paa de to andre af heller, og med dæk- og bundhelle. Dette kammer laa 2 m. søndenfor midten af en haug, i hvis midte

der ifjor fandtes et langt gravkammer, bygget af kuppelstene, i hvilket der laa 2 spydspidser, en skjoldbule og nogle andre gjenstande af jern, ligeledes fra Æ. J. (saml. nr. 6864 ff., jfr. VSS. 1902 nr. 5 s. 19 og nr. 6 s. 27). Det iaar gjorte fund synes at maatte være noget ældre end det første (7140 ff.).

60. 2 smaa brudstkr. af sidebelæg til en kam eller af en naal af ben, sandsynlig ikke af samme stykke, ornerede med furer efter længden. F. i en haug paa Risvik i Overhallen i en samling brændte ben under en helle, omtr. 3,5 m. i sydøst for haugens midte og lige under torven (7143).

61. Et 10 cm. langt stykke af en rund naal af ben, hvoraf baade spidsen og den øvre del mangler. 3 smaa, efter længden spaltede stykker, som viser ornamentet med tverfurer, kan mulig være af den øvre del af samme naal. — Smaa brudstkr. af mellemstykket af en sammensat kam af ben med rester af tinderne. Nogle smaa rester synes at høre til et kambelæg, ornerede med længdefurer og med en række af buer med prikker foran aabningerne. — Et 2,5 cm. langt brudstk., antagelig af en flad naal af ben, orneret langs sidekanterne med en fure og efter midten med cirkler om et punkt, hver omgivne af 4 prikker. F. i en rund, tidligere delvis udgraven haug paa Skjørland i Overhallen i en hob brændte ben, 3 m. syd for midten og 0,60 m. over bunden (7144 ff.).

62. Et ubetydeligt brudstk. af en kam eller en naal af ben, f. blandt en hob brændte ben i samme haug paa Skjørland, som det foreg. nr., ca. 2,5 m. sydsydvest for midten (7154).

63. Endel klinksømaf jern og nogle andre stykker, som mulig ogsaa har hørt til et baadbeslag. — Nogle stykker af et sigdblade af jern, der maa have været temmelig langt. — Økseblade af jern af hovedform som R. 559, 21 cm. langt. — Brudstkr., som har udseende af at høre til en lænke af jern. F. i samme haug paa Skjørland som nr. 61 og 62, liggende syd og sydøst for midten. Klinksømmene laa i række, saaledes at de syntes at hidrøre fra en nedsat baad. Her har der altsaa, i samme haug, været 2 grave fra Æ. J. og 1 fra Y. J., uden at det indbyrdes forhold mellem dem er ganske klart, saa meget mere som den del

af haugen, hvori det sidste fund laa, var forstyrret ved tidligere gravninger (7160 ff.).

64. Stykker af 1 eller sandsynligere 2 tresidede naale af ben, som ogsaa kunde opfattes som pilespidser. — Stykke af en flad naal af ben med stribe langs kanten, indenfor den en række buer med prikker foran aabningerne og i midten en cirkel, omgivet af 4 prikker. — Flere stykker af sidebelæg til kamme af ben, hvoraf nogle ogsaa kunde opfattes som dele af naale, med striber og rækker af buer med prikker. F. paa Skjørland i Overhallen i en samling brændte ben under en helle, 1 m. sydøst for midten og 0,40 m. over bunden (7147 ff.).

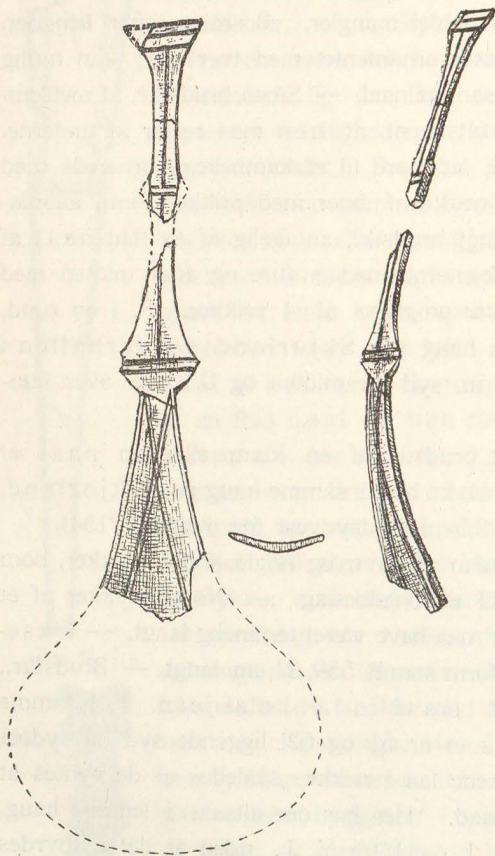


Fig. 6. 1/1.

65. Stykker af flade naale af ben, ornerede med striber langs kanterne; desuden findes ogsaa her motivet, 3 halvcirkler i en tvertover gaaende række med aabningerne til vekslende sider og med en stribe udgaaende vertikalt fra deres midte paa den convexe side. — Et brudstk. af en rund naal af ben uden ornamenter. — Flere brudstkr. af ben, som ved at sættes sammen sees at udgjøre den største del af et skaft af en ske, her afb. som fig. 6. — Brudstkr. af flere kamme af ben, dels af mellempartiet med rester af tinderne, dels af sidebelæg, orne

rede med striber, tildels ogsaa med buer; desuden er der en hel del brudstykke af tynde tinder. Der er ogsaa bevaret 5 nagler af bronze og 1 af jern, som har tjent til at holde de tre plader af kammene sammen, fra 0,9 til 1,4 cm. lange. Den forskellige længde af disse beviser, at de maa have hørt til flere kamme af forskellig tykkelse. Enkelte stykker er mulig af usammensatte kamme, da de er temmelig tykke og har ornamenten paa overkanten. — Et stykke af samme

art som nr. 59 d ovfr. Her afb. som fig. 7. — Stykker af haandtenshjul (eller brikker?) af ben, ornerede med radiale dobbeltstriber paa oversiden; et stykke viser ogsaa en cirkel om et punkt. F. i

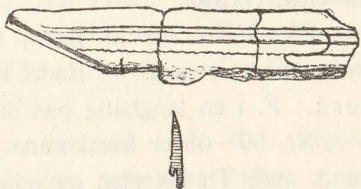


Fig. 7. $\frac{1}{1}$.

samme haug paa Skjorland som nr. 64, i en samling brændte ben under en flad sten, 2 m. sydvest for midten og 0,50 m. over bunden (7150 ff.).

66. En større samling af klingsøm af jern, hvoraf ingen ganske fuldstændig, deraf nogle, som istedetfor det almindelige hoved har en krum, i begge ender spids plade. — Tveegget spydspids af jern, noget lig R. 523, men uden knoppen og med forholdsvis længere fal og fladere blad, 39 cm. lang, bladet oventil 5,5 cm. bredt. Har endel levninger af fastrustet træ. Nu brækket over bladet, men ellers fuldstændig. — Et 10 cm. langt brudstk. af et knivblad af jern, hvoraf odden og endel af tangen mangler; har været henimod 2,5 cm. bredt. — Dele af beslagstykker af jern og bronze. Det fuldstændigste er 7 cm. langt og bestaar af en ten af jern, som paa den ene side har et belæg af tyndt bronze, der paa enderne og paa midten har rund knapform, men forøvrigt danner et smalt baand. Dertil findes halvparten af et lignende stykke samt et, der har mistet bronzebelægget og nogle knapformede stykker af jern med bronzebelæg. Det minder i arbejdsmaaden om nogle undertiden forekommende ridetøibeslag; men dette har dog snarere hørt til et belte. F. gjordes i en rund haug paa Skjorland. Klingsømmene laa i 2 rækker paa saadan maade, at det kunde sluttes, at der havde været nedsat en baand,

omtr. 7 m. lang. Spydspidsen maa have ligget inde i baaden, kniven fandtes til siden af forstavnen, og beslagstykkerne i den ved en tidligere gravning udkastede jord (7155 ff.).

67. En større samling klinksøm af jern tilligemed nogle brudstkr., som kan have hørt til andet baadbeslag. F. i en ved tidligere gravning delvis forstyrret haug paa Skjørland. Det kunde skjønnes, at der ogsaa i denne haug havde været nedsat en baad (7159).

68. En krog af jern, som i sin øvre, bredere del er forsynet med en nagl. — Endel klinksøm og stykker af stifter af jern. F. i en langhaug paa samme gaard Skjørland (7163).

Nr. 59—68 er fremkomne ved udgravninger, foretagne af hr. cand. mag. Th. Petersen og udførligere beskrevne af ham i Aarsb. f. Fort. Bev. for 1903.

69. Vævsten af grøtsten af alm. form og et cylinderformet stykke af grøtsten, 3 cm. høit og 5 cm. i tverm., antagelig vævsten eller sænke. F. under en gaard i Kjøbmandsgaden i Trondhjem; vistnok fra MA. (7165).

70. Tveegget spydspids af jern, i form noget lig R. 526, men bladets hjørner nedentil mere afrundede. 26 cm. lang, bladet nedentil 4,5 cm. bredt. Bredsiderne svagt hvælvede uden skarp rygning. Stykket er sjelden vel bevaret. Er f. paa Vada i Beitstaden for lang tid siden og siges at tilhøre samme fund som øksebladet nr. 1357, som i 1874 indkom til samlingen med opgivende, at det var f. sammen med et sverd, en spydspids, et andet økseblad og nogle heine, som alt skulde være forkommet (7166).

71. Naal af ben, af samme hovedform, som ofte forekommer i fund fra Trondhjems by, afplattet med tiltagende bredde i den øvre ende; 14 cm. lang, men lidt ufuldstændig i odden. Den er imidlertid kun tilskaaren, ikke afplattet og derfor ikke fuldstændig rund i stammen og heller ikke forsynet med hul øventil. Enkeltvis haves saadanne, mindre fuldkomment tildannede naale ogsaa i de trondhjemske fund. Sandsynlig fra MA., men kan ogsaa godt være ældre. F. paa øen Vaggen udenfor Vada i Beitstaden. Gave fra hr. Lars Vaggen (7167).

72. Billede af Maria med Christus paa skjødet, udskaaret i

egetræ. Hele figuren er 1,04 m. høi til det øverste af kronen. Maria sidder paa et sæde af ringe dybde med en pude. Al maling paa kridtgrund. Hovedfiguren bærer en kappe, som udvendig er høirød med en sort krave, indvendig hvid med blaa krydsende striber; derunder en gul kjortel; blaa hovedduge; haaret og kronen forgyldte. Christusbarnet har forgyldt krone og gul kjortel, holder i høire haand en rødmalet bog. Sædets pude er malet hvid med ruder og punkter af sort og brunt. Paa sædets sider er udskaaret rundbuede portaler og derover en firebladet rose. Er med endel yngre inventariesager indsendt fra Mosvikens kirke som gave fra Mosvikens herredsstyrelse (7170).

73. Tveegget sverd af jern, nærmest = R. 494. Hjalter og knap har belæg af bronze. Klingen, som efter midten er damaseret, har været over 5 cm. bred, er nu ufuldstændig og det levnedede af den, omtr. 52 cm., brækket i 2 stykker. — Dele af et kistebeslag af jern, deriblandt et stykke af et laas, som skjønnes at svare til det bevægelige, ved nøgelen forskydbare parti af det i universitetets samling bevarede laas paa Berg i Løiten, men dog har haft en noget anden konstruktion end dette; fremdeles et gangjern eller hængsel, bestaaende af to, udad tilspidsede plader, som hver har været fæstede til kisten med en nagl, og som griber sammen ved løkker; endelig en 4,5 cm. lang, men ufuldstændig spiger af jern, og et brudstk. af en lignende, som vel ogsaa har hørt til beslaget. — Flere stykker af en buet gjenstand af jern, maaske en hank; den er dannet af en ten i midten og fire paa den lagte, snoede tene. Disse sager skal være et samlet fund fra Haarstad i Selbu. Indkommet gennem opkjøber (7175 ff.).

74. Større del af bladet af en ske af ben eller dyretak. Forsidens ornamentes sees af nedenstaaende fig. 8. Den viser adskillig lighed med samlingens nr. 2456 fra Trondhjem (afb. Aarsb. 1880 fig. 26), men er ikke som denne orneret ogsaa paa bagsiden. F. ved gravning i gaardsrummet i Ths. Angells Hus her i byen og skjænket af hr. forstander J. Midelfart (7183).

75. 6 vævstene af grøtsten, deraf en liden rund og en halvmaaneformet med hul ved hver ende; de øvrige af almindelig

form. Paa en af disse er indgravet nogle runelignende tegn, som neppe kan være tilfældige, paa en anden et kors og paa en tredie en halvcirkel. F. paa Vaadan i Strinden, efter sigende i en haug eller stenrøs under brydning af nyland (7184).

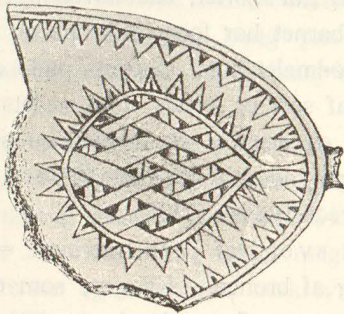


Fig. 8. $\frac{1}{1}$.

76. 2 par alterstager af træ, det ene par noget høiere end det andet, men forøvrigt temmelig lige, dreiede med sterke profiler. I det ene par er der under fodstykket indstøbt bly. Kun paa en af dem er jernpiggen bevaret, 15 cm. høi. Kan være fra MA. Tilligemed en døbefadring af jern indkommet fra Moe kirke i Orkedalen, hvorhen de maa være flyttede fra det ældre Svorkmo kapel. Da dette imidlertid ifølge Kraft først blev opført i 1818, maa de være komne did fra en ældre kirke. Gave fra kirketilsynet (7186).

I tilslutning til denne redegjørelse for tilvæksten af ældre sager vil jeg blandt gjenstande fra efterreformatorisk tid, som i aarets løb er indkomne, særlig nævne endel kirkelige inventariesager. Fra Holtaalens (delvis vel oprindelig tilhørende Aalens) kirke: en noget ufuldstændig altertavle, signeret 1702, et maleri paa læred i træramme fremstillende opstandelsen, sign. 1678, en prædikestol, sign. 1652, samt en daabsstol af træ uden laag. Fra Ytterøens kirke: en gabestokring med lænke af jern. Fra Mosvikens kirke foruden det ovenfor (nr. 72) omtalte Mariabillede: en daabsstol af træ uden laag, et par alterstager af tin, en prædikestol med tilhø-

rende himmel, en rigt udstyret altertavle, sign. 1596. Fra Moe kirke i Orkedalen foruden de ovenfor (nr. 76) omtalte alterstager af træ: en døbefadring af jern med tilhørende ten til befæstelse i altergelænderet. Alle disse stykker er skjænkede som gaver af vedkommende herredsstyrelser. Fra Baklandets kirke: en skibsmodel, skjænket af kirketilsynet. Ved køb er desuden erhvervet en messehagel af silke med uldent foder, i broderi med sølvtraad fremstillende foruden krucifixet desuden stiftamtmand Hans Kaas's og hustrus Sofie Amalie Bjelkes vaaben og initialer samt aarsallet 1695. Den har tilhørt Nordli kirke i Namdalen.

The first thing I noticed when I stepped
 out of the boat was the smell of the sea.
 It was a strange, salty, and somewhat
 pungent odor that I had never before.
 I had heard that the sea was beautiful,
 but I had not realized that it would
 have such a strong and distinct smell.
 As I walked along the beach, I noticed
 that the sand was very soft and warm.
 The sun was shining brightly, and the
 water was a beautiful blue color.
 I had heard that the sea was beautiful,
 but I had not realized that it would
 have such a strong and distinct smell.
 As I walked along the beach, I noticed
 that the sand was very soft and warm.
 The sun was shining brightly, and the
 water was a beautiful blue color.



The second thing I noticed was the
 sound of the waves crashing against
 the shore. It was a rhythmic, soothing
 sound that I had never before. I had
 heard that the sea was beautiful, but
 I had not realized that it would have
 such a strong and distinct sound. As I
 walked along the beach, I noticed that
 the sand was very soft and warm. The
 sun was shining brightly, and the water
 was a beautiful blue color. I had heard
 that the sea was beautiful, but I had
 not realized that it would have such a
 strong and distinct smell. As I walked
 along the beach, I noticed that the sand
 was very soft and warm. The sun was
 shining brightly, and the water was a
 beautiful blue color.

The third thing I noticed was the
 view of the horizon. It was a beautiful
 sight that I had never before. I had
 heard that the sea was beautiful, but
 I had not realized that it would have
 such a strong and distinct view. As I
 walked along the beach, I noticed that
 the sand was very soft and warm. The
 sun was shining brightly, and the water
 was a beautiful blue color. I had heard
 that the sea was beautiful, but I had
 not realized that it would have such a
 strong and distinct smell. As I walked
 along the beach, I noticed that the sand
 was very soft and warm. The sun was
 shining brightly, and the water was a
 beautiful blue color.